N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 13 februari 1902, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande revision af lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 m. m.

Lagutskottet har till förberedande behandling mottagit en af herr *David Bergström* inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 12, af följande lydelse:

»Den lag angående skydd mot yrkesfara, som antogs af 1889 års Riksdag, trädde i kraft den 1 juli 1890. I elfva och ett halft år har denna skyddslagstiftning för arbetare i industriella yrken sålunda varit i verksamhet. I sjelfva lagens bestämmelser har under denna tid ingen annan ändring egt rum än den, att hvad i denna lag stadgas numera — från och med 1896 års början — också gäller om industriel rörelse, som af staten eller kommun idkas, ändå att rörelsen icke idkas såsom näring. Deremot har den jemlikt lagens 5 § inrättade yrkesinspektionen efter hand utvecklats, så att i stället för de tre yrkesinspektörer, som ursprungligen voro tillsatta att tillhandagå yrkesidkare med ypplysningar och råd i fråga om arbetarnes skyddande mot yrkesfara och öfvervaka lagens efterlefnad, numera finnas åtta yrkesinspektörer samt en särskild inspektör öfver sprängämnestillverkningen.

I de redogörelser för yrkesinspektionens verksamhet, som allt ifrån dess början årligen utgifvits, finnes samlad en betydande erfarenhet både om det gagn, lagen angående skydd mot yrkesfara medfört, och

om de brister, som visat sig vidlåda denna lagstifning. Af yrkesinspektörerna hafva också under årens lopp åtskilliga ändringar i och tillägg till nämnda lag blifvit ifrågasatta, och det torde nu vara på tiden att på allvar upptaga frågan om en revision af denna vigtiga lag. En särskild anledning härtill föreligger i den i fjol af Riksdagen antagna lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete. Genom nämnda lag har inom vissa verksamhetsgrenar arbetsgifvarens ersättningspligt vid inträffande olycksfall i arbetet blifvit erkänd. Det kan då icke annat än ligga i statens på samma gång som i arbetsgifvarnes och arbetarnes intresse, att i den lag, som afser att förebygga dylika olycksfall, de förbättringar, hvilka enligt sakkunniges vittnesbörd visat sig af nöden, måtte blifva vidtagna.

Med ledning och stöd af redogörelserna för yrkesinspektionens verksamhet skall jag tillåta mig att påvisa några af de områden, der en granskning och eventuelt omarbetning af gällande lag angående skydd mot yrkesfara torde få anses i hög grad påkallad.

Redan den första paragrafen, hvilken — jemförd med §§ 4 och 13 — angifver *lagens omfång*, har i tillämpningen erbjudit icke obetydliga svårigheter. Härom vittna samtliga de redogörelser för yrkesinspektionens verksamhet, som hittills afgifvits. Att under den första tiden af lagens tillämpning åtskillig ovisshet kunde råda, äfven bland dem, som hade att öfvervaka dess efterlefnad, huruvida en del anläggningar och arbetsställen fölle under lagen — och sålunda borde upptagas i det af yrkesinspektörerna förda register — eller icke, är ej att undra öfver. Men ovissheten synes ännu långt ifrån skingrad, och i hvarje fall visar det sig, att hithörande bestämmelser i deras nuvarande skick äro alltför ofullständiga.

Så yttrar t. ex. yrkesinspektören i östra distriktet i sin berättelse för år 1896:

»Då emellertid de uttryck i lag angående skydd mot yrkesfara, som bestämma hvilka rörelser lagen afser omfatta, gifva tillfälle till olika tolkning, torde nog en del af de rörelser yrkesregistret upptager kunna anses böra derur utgå. En särskild ställning i detta hänseende intaga en del sågverk, uppförda vid större gårdar eller byar och hvilka hufvudsakligast drifvas för husbehofssågning, men vid hvilka äfven sker försågning mot lega eller tull eller från hvilka en del sågadt virke blir försåldt.

I dessa senare fall skulle ett dylikt sågverk falla under lag angående skydd mot yrkesfara och således böra jemte dervid brukad motor vara föremål för yrkesinspektörens uppmärksamhet och åtgärder.

Understundom händer, att hela år förgå, utan att främmande sågning förekommer. Under ett sådant år upphör sågen att falla under lagen

om skydd mot yrkesfara, för att, när ett annat förhållande inträder, åter falla under samma lag.

Det nämnda förhållandet skulle vålla mindre svårighet, om det gälde en rörelse, inom hvilken arbetarne ej vore utsatta för särskild stor yrkesfara. Nu är emellertid förhållandet det motsatta. De flesta sågar af det ifrågavarande slaget utgöras af cirkelsågar, hvilka, då de äro i saknad af särskilda skyddsanordningar, såsom nästan alltid är fallet, der ej yrkesinspektionen förmått åstadkomma sådana, äro af synnerligen farlig beskaffenhet, detta t. o. m. i så hög grad, att försäkringsbolagen i allmänhet ej mottaga försäkring af sådan personal, som enbart sysselsättes vid en dylik såg.»

En numera afgången yrkesinspektör i mellersta distriktet har likaledes flerestädes, såsom i sina berättelser för 1897 och 1899, framhållit, att olika uppfattningar äro rådande om huruvida vissa arbetsställen äro hänförliga under bestämmelserna i lagen angående skydd mot yrkesfara eller ej. Och hans efterträdare har i den senast afgifna berättelsen från mellersta distriktet för år 1900, på samma gång han angifvit de normer han sjelf följt i tvifvelaktiga fall, betonat nödvändigheten att i lagstiftningen uppdraga en skarpare gräns mellan de arbetsställen, som falla utanför, och de, som falla innanför lagen angående skydd mot yrkesfara, i det han yttrar: »Då lagen ej fullt bestämdt angifver, i huru stor omfattning eller under hvilka förhållanden rörelsen i öfrigt må bedrifvas, för att den skäligen må anses som fabriksrörelse, torde vara behöfligt, att någon bestämmelse härom fastställdes.»

Det är emellertid ej endast ur den synpunkten, att de arbetsgifvare, som ha att ställa sig lagens bud till efterrättelse, och yrkesinspektörerna, som hafva att öfvervaka lagens efterlefnad, ej skola vara i tvifvelsmål om lagens räckvidd, som en revision af dess första paragraf torde vara erforderlig. Sedan en lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete blifvit af Riksdagen antagen, torde det äfven vara af intresse att se till, huruvida nödig öfverensstämmelse är rådande mellan de bestämmelser, som utstaka gränserna för denna lag, och de, som utstaka dem för lagen angående skydd mot yrkesfara. För den senast antagna lagen gå gränslinierna in på åtskilliga områden, som ej beröras af den hittillsvarande skyddslagstiftningen, men — såsom här ofvan blifvit antydt och redan från flera håll erkänts — kan det ej vara annat än en fördel såväl för staten som för alla intresserade parter, att åt området för olycksfallslagstiftningen i lag angående skydd mot yrkesfara gifves en vidd, som något så när svarar mot den stadgade ersättningspligtens omfång.

I lagen angående skydd mot yrkesfara, § 5, föreskrifves, att yrkesinspektör har att i sin verksamhet städse akta på huru i hvarje särskildt fall ändamålet med denna lag må utan oskälig kostnad vinnas med minsta olägenhet för yrkesidkaren. En god väg till kostnadernas nedbringande vore naturligtvis, att det vid *fabrikers anläggande*, likasom ock vid deras om- och tillbyggnad, blefve regel, att vederbörande yrkesinspektör derförinnan sattes i tillfälle att gå yrkesidkaren till handa med de upplysningar och råd med hänsyn till bestämmelserna i lagen angående skydd mot yrkesfara, hvaraf denne kunde vara i behof. Yrkesinspektionen har också haft sin uppmärksamhet rigtad härpå. Vid yrkesinspektörernas sammanträden i kommerskollegium har ämnet upprepade gånger varit föremål för öfverläggning, och i redogörelserna för yrkesinspektionens verksamhet finnes det också flerstädes upptaget till behandling.

Ett särdeles belysande vittnesbörd om huru det nu kan gå till i ifrågavarande afseende gifves i kommerskollegiets sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för år 1898, deri det heter:

»Yrkesinspektören uti vestra distriktet framhåller i sammanhang med redogörelsen för anvisningar om skyddsåtgärder m. m., hurusom i ett större industrisamhälle inom distriktet sexton nya fabriker under de sista två åren uppförts, men att endast en af dessa fabrikers egare varit nog förtänksam att insända ritningarna till den planlagda fabriken för erhållande af yrkesinspektörens utlåtande öfver hvad som möjligen kunde vara att ytterligare iakttaga på grund af lagen angående skydd mot yrkesfara utöfver de skyddsanordningar, som af ritningarna angåfvos.

Om ock, enligt hvad af annan yrkesinspektörs berättelse framgår, förhållandena icke öfverallt varit i ifrågavarande hänseende lika ogynsamma, anser sig dock kollegium böra här synnerligen framhålla önskvärdheten af att samarbetet mellan yrkesinspektionen och vederbörande yrkesidkare vid en fabriksanläggnings tillkomst tager sin början så tidigt som möjligt och helst redan vid uppgörandet af de första planerna dertill, enär genom ett dylikt samarbete mycken både kostnad och tid kunna för industriidkaren inbesparas.»

Kommerskollegium fann visserligeu icke vid detta tillfälle någon annan åtgärd i förevarande syfte påkallad, än att allmänhetens uppmärksamhet genom dess ofvan anförda uttalande blef å förhållandet väckt. Men fråga är väl, om det ej skulle ligga i yrkesidkarnes eget intresse, att lagen rent ut stadgade, att vid fabrikers anläggande samt om- och tillbyggnad yrkesinspektörernas råd och upplysningar skola

inhemtas med afseende å nödiga skyddsanordningars anbringande. Visst är, att — såsom också framhållits vid ett af yrkesinspektörernas sammanträden i kommerskollegium — det alltid är billigare och lättare att vidtaga lämpliga anordningar för en byggnads rationella ventilering vid densammas uppförande än efter dess fullbordande, och detsamma lär äfven gälla flertalet af de af lagen föreskrifna anordningarna för arbetarnes räddning vid utbrytande eldsvåda, liksom också åtskilliga andra lagstadgade skyddsanordningar.

Ett annat område, beträffande hvilket en lagbestämmelse måhända äfven skulle vara på sin plats och säkerligen skulle lända till yrkesidkarnes såväl som arbetarnes båtnad, är *tillverkningen af maskiner* och andra mekaniska inrättningar, som böra vara försedda med skyddsanordningar. I detta afseende äro särskildt yrkesinspektörens i södra distriket uttalanden i berättelserna för 1896 och 1897 förtjenta af uppmärksamhet. I den förra berättelsen yttrade han:

»Jag tillåter mig påpeka, hurusom en allmännare medverkan från de mekaniska verkstäderna skulle mycket underlätta yrkesinspektionens arbeten. I länder, der skyddslagar för arbetare redan längre tid varit införda, tyckes den föreställningen så småningom hafva vunnit insteg hos maskinfabrikanterna, att skyddsanordningarna äro nödvändiga delar af maskinerna, hvarförutan dessa äro ofullständiga. På maskiner, som inkomma från utlandet, har man också tillfälle att iakttaga, hurusom de utländska maskinfabrikanterna anbringat skyddsanordningar, utan att köparen gjort aftal härom.

Under inspektionsarbetet har för mig allt tydligare framgått, att såvida ett allmännare genomförande af de fordringar, lagen angående skydd mot yrkesfara föreskrifver, skall kunna åstadkommas, måste såsom ett önskningsmål af yrkesinspektionen uppställas, att äfven de svenska maskinfabrikanterna, utan särskild erinran härom från köparne, utrusta från deras verkstäder utgående maskiner och transmissioner med sådana skyddsanordningar, som i nämnda lag afses.

Det torde väl knappast behöfva framhållas, hvilken beqvämlighet och besparing i kostnader, som skulle beredas det stora antal industriidkare, hvilka köpa svenska maskiner, om dessa redan vid inköpet vore försedda med lagstadgade skyddsanordningar, i stället för att, såsom nu oftast blir händelsen, skyddsanordningar måste anbringas, sedan maskinerna kommit i användning, ej sällan gjorda af personer, som icke förstå att rätt utföra desamma. Ofta inträffar derjemte, att skyddsanordningar icke kunna anbringas på en redan färdig maskin med samma

verkan, som om maskinen från början konstruerats med hänsyn äfven till dessa anordningar.

En invändning, som häremot göres, att anbringandet af skyddsanordningar fördyrar en maskin och således blifver ett hinder i den fria konkurrensen verkstäderna emellan, behöfver väl knappast på allvar bemötas, då hvarje fabrikant torde vara tillräckligt affärsman för att kunna säga en spekulant, att maskinen för sig har ett visst pris och de skyddsanordningar, som lagen om skydd mot yrkesfara fordrar å densamma, och hvilka fabrikanten erbjuder sig att anbringa, betinga ett uppgifvet tilläggspris.»

I årsberättelsen för 1897 yttrar samme yrkesinspektör:

»Det borde tyckas, att yrkesinspektörerna skulle kunna påräkna en värdefull hjelp från de mekaniska verkstäderna, derigenom att verkstadsegarne försåge från deras verkstäder utgående maskiner och andra mekaniska inrättningar med tjenliga skyddsanordningar, men detta har ännu icke annat än i undantagsfall vid specialtillverkningar visat sig vara händelsen. Med undantag af nya ångpannors utrustande med armatur och förbättringar å axelledningar ställa sig verkstadsegarne, såsom jag i förra årsberättelsen utförligare omnämnt, ännu temligen likgiltiga i fråga om skyddsanordningar, och följden häraf blifver ett motarbetande af yrkesinspektionen. Ty sedan yrkesinspektören besökt en fabrik och behöfliga skyddsanordningar derstädes blifvit enligt hans anvisningar uppsatta, inträffar ofta, att en förändring eller utvidgning af fabriken göres, för hvilket ändamål fabriksegaren vänder sig till en mekanisk verkstad för erhållande af behöfliga maskiner m. m. Verkstaden insätter då i fabriken mer eller mindre farliga maskiner, som sakna skyddsanordningar, och i och med detsamma är det arbete yrkesinspektören på detta ställe nedlagt utan resultat, fastän han tror sig veta, att allt der är i vederbörlig ordning.»

Genom ofvanstående tvenne citat torde behofvet af medverkan, i högre grad än nu är fallet, från de mekaniska verkstädernas sida vara till fullo ådagalagdt. Frågan är endast om sättet för åstadkommande af en dylik, effektiv medverkan. Då lagen angående skydd mot yrkesfara pålägger yrkesidkarne ovägerlig skyldighet att hafva vissa arbetsmaskiner och andra mekaniska inrättningar försedda med nödiga skyddsanordningar, torde det väl också kunna ifrågasättas, huruvida icke försäljning inom landet af dylika maskiner och inrättningar *utan skyddsanordningar* borde förbjudas, särdeles i de fall, då viss skyddsanordning blifvit af yrkesinspektionen vid gemensamt sammanträde i kommerskollegium godkänd och sedermera bekantgjord.

Det gifves äfven ett annat gebit, der ett stadgande om försäljningsförbud torde kunna sättas i fråga. Flere af yrkesinspektörerna hafva fäst uppmärksamheten vid att ej sällan inträffar, att gamla *utdömda ångpannor försäljas*, för att, stundom efter en ytlig uppfiffning, tagas i bruk vid ett annat arbetsställe, och detta vanligen med den påföljd, att explosion med ty följande förlust af lif och egendom inom kort inträffar. »Att dylika dåliga ångpannor, hvilka möjligen å annan ort blifvit kasserade, få gå som handelsvara ur hand i hand, är mycket att beklaga», yttrar yrkesinspektören i norra distriktet i sin berättelse för 1899. Det vore också tydligen önskligt, att en gräns kunde sättas för dylik samvetslös handel.

I sin senaste årsberättelse, för år 1900, har samme yrkesinspektör påkallat lagstiftningens uppmärksamhet för en af honom påvisad lucka i lagen angående skydd mot yrkesfara, i det att der saknas ett stadgande om skyldighet, *när industriel anläggning öfvergår till annan egare*, för den förutvarande yrkesidkaren att till sin efterträdare öfverlemna alla de handlingar, cirkulär, ritningar etc., han fått mottaga från yrkesinspektören. Härigenom kan betydligt afbräck vållas i yrkesinspektionens verksamhet, på sätt nu åberopade yrkesinspektör framställer:

»Rätt ofta inträffar, att fabrik, sågverk eller annan industriel anläggning öfvergår till annan egare. Fabriken har t. ex. för tre år tillbaka blifvit inspekterad och med anledning deraf förre egaren erhållit meddelande att vidtaga åtskilliga skyddsanordningar samt deröfver aflemnat ett intyg, att han mottagit meddelandet jemte ritning m. m. Yrkesinspektören kommer till fabriken, får höra, att ny egare öfvertagit densamma. Under inspektionen iakttages, att inga af de skyddsanordningar, som föreslogos för 3 år tillbaka, äro verkstälda. Förre egaren har icke allenast uraktlåtit ställa sig yrkesinspektörens föreskrifter till efterrättelse, utan äfven undanhållit den nye egaren vetskap om att han har någon skyldighet i berörda afseende. Några cirkulär, ritningar eller handlingar, som ankommit till förre yrkesidkaren från yrkesinspektören, har den nye egaren aldrig sett. I ett dylikt fall kan man ingenting vidtaga. Förre egaren är oåtkomlig och den nye, han vet ingenting angående skyldigheter emot yrkesinspektören annat än innehållet af utgifna lagar och författningar.

Vid ett dylikt tillfälle och då ett olycksfall med dödlig utgång inträffat, hvilket ock är i denna berättelse förut relateradt, blef förre egaren stämd inför rätta.

I annat fall, då olycksfall ej inträffat, har yrkesinspektören för närvarande ej annat än att börja om från början och låta den nye

egaren få afskrifter af de meddelanden, som beröra ifrågavarande arbetsställe. Jag har velat påpeka detta förhållande, i den händelse något kunde åtgöras deråt på lagstiftningens väg.»

Enligt hvad yrkesinspektörernas berättelser utvisa, inträffa *de svåraste olycksfallen* vid transmissioner inom olika yrken samt vid maskiner inom träbearbetningsindustrien. Så skrifver exempelvis yrkesinspektören i södra distriktet i sin berättelse för 1899:

»Bland olycksfallen visa de, som inträffat vid transmissioner, en i jemförelse med öfriga olycksfall ovanligt hög dödlighetsprocent (60 proc.). Det är i synnerhet axelledningar, som förorsaka dessa svåra olycksfall, och detta i så mycket högre grad, som det stora flertalet arbetare ej inser faran af att komma i beröring med en i gång varande axelledning. En sådan, oftast ljudlöst gående, väcker knappast någon varnande eller afskräckande känsla hos arbetaren, och de små, så ytterst farliga utstående skruflufvudena och krysskilsändarne, som ännu förekomma ganska allmänt på axelledningar, undgå ofta arbetarens uppmärksamhet, till dess någon sådan griper uti hans kläder, hvarvid han vrides med axelledningen, kroppens ben afbrytas och han krossas till en oformlig massa. Med hvilken uppmärksamhet yrkesinspektören måste undersöka transmissionerna och huru otillfredsställande ur säkerhetssynpunkt dessa förr blifvit anordnade — och mångenstädes ännu anordnas — torde framgå deraf, att under den 5-årsperiod, 1895—1899, jag tjenstgjort inom distriktet, ej mindre än 1,293 anmärkningar måst i detta afseende göras.»

Och yrkesinspektören i mellersta distriket redogör, äfvenledes i sin berättelse för 1899, för ett enskildt olycksfall i följande ordalag:

»Vid en mindre ångsåg fastnade maskinisten med kläderna vid en axelledning och erhöll så svåra skador, att han kort derefter afled. Arbetaren, en gammal och van maskinist, som skött maskineriet på stället i flera år, hade sans, då man fann honom invid axelledningen, och berättade sjelf om huru olyckan skedde följande: att han med påhafd rock begifvit sig under sågen för att smörja en dervarande axelledning; att rockfickan hade hängt ute och att denna hade lindats om axelledningen, meddragande rocken och honom sjelf, så att han kom i rotation, hvarunder kläderna och venstra armen afsletos från kroppen och högra benet afbröts, hvarjemte han kände invändiga smärtor. Mannen forslades genast till lasarettet, men dog på vägen dit. Detta olycksfall visar, huru ovarsamma gamla och vana maskinister kunna vara, och att det uttryck, hvarmed man ofta besvaras i fråga om skyddsanordningar — »att här är jag så van att gå, så här är ingen fara för mig» — saknar

grund. Det visar således behofvet af att alla axelledningar, hvarmed smörjaren kan komma i beröring, böra vara öfvertäckta eller rättare inklädda, om beröring kan ske underifrån, samt att en maskinist och smörjare bör vara försedd med speciella arbetskläder utan fickor och skört, och sådana finnas i handeln färdiga att köpa.»

Äfven om man ej i dylika redogörelser för inträffade olycksfall — och de äro i rikligt antal till finnandes i yrkesinspektörernas berättelser, och många till och med af ännu mera upprörande art än den nu återgifna — finner anledning att i § 2 i lagen angående skydd mot yrkesfara införa mera detaljerade bestämmelser om hvad som bör iakttagas i afseende å maskiner och transmissioner, som medföra fara för arbetarne, torde man i alla händelser icke böra underlåta att taga i öfvervägande, huruvida icke en bestämmelse om en *normaldrägt* för maskinister, smörjare m. fl. skulle vara egnad att minska antalet af de ohyggligaste olycksfallen i våra verk och inrättningar. I detta afseende hänvisar jag ytterligare till hvad af sistnämnde yrkesinspektör blifvit anfördt i hans berättelse för år 1896, deri det heter:

»I sammanhang med skyddsanordningar mot delar af motorer, transmissioner och maskiner bör påpekas, att man vid undersökningen om orsaken till många och svåra olycksfall funnit, att arbetarens klädedrägt varit en bidragande orsak till olyckshändelsen. Det har nemligen visat sig, att antingen arbetarens rockskört eller hans blus med vida ärmar och handlinning, särskildt öppningen å ärmen ofvan handlinningen, eller ock arbetarens hängande halsduksändar fastnat å någon utstående eller roterande maskindel och dragit arbetaren in uti maskineriet — ett förhållande, hvilket mer än som sker borde beaktas af både arbetsgifvare och arbetare.

En praktisk och äfven klädsam drägt för arbetare vid nyssnämnda inrättningar är en sådan, som fig. 45 antyder. Hufvudsaken är, att drägten är åtsittande, ej har skört, vida ärmar, veck, stark handlinning eller utvändiga fickor, hvari utstående maskindel kan få tag och draga arbetaren in i maskineriet.

I detta sammanhang förtjenar att ur sammandraget af yrkesinspektörernas berättelser för år 1894 erinras om en framställning af dåvarande yrkesinspektören i norra distriktet om införande i författningen angående minderåriges användande i fabriksarbete af lagstadgadt förbud mot användande ej allenast af minderårige, utan äfven af *qvinnor* till skötsel af ångpanna och till smörjning eller rengöring af i gång varande maskiner eller transmissioner. Efter att hafva erinrat om att komitén

för revision af förordningen den 18 november 1881 angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handtverk eller annan handtering uttalat sig för att minderårig icke skulle få användas till att sköta ångpanna, ej heller till att rengöra eller smörja i gång varande transmissioner, samt att kommerskollegium och medicinalstyrelsen, i sitt den 10 december 1892 öfver komiténs betänkande afgifna utlåtande, hemstält, att minderårige borde förbjudas äfven att smörja och rengöra i gång varande motorer och maskiner, yttrar kommerskollegium, i sitt den 23 juli 1895 daterade sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för år 1894, för egen del följande:

»Ett dylikt förbud jemväl för qvinnor kan kollegium så mycket mindre tillstyrka böra intagas i den sålunda ifrågasatta nya författningen, som enligt den åsigt, hvilken i sistberörda underdåniga utlåtande uttalats, författningens bestämmelser borde afse endast minderåriges användande i industrielt arbete. Deremot torde intagandet i lagen angående skydd mot yrkesfara af en bestämmelse uti sistnämnda syfte böra komma under öfvervägande vid den revision af sagda lag, hvilken såsom en följd af yrkesinspektionens fortsatta utveckling framdeles torde erfordras.»

Det är mellan sju och åtta år, sedan detta uttalande gjordes af kommerskollegium, och tidpunkten torde väl nu vara inne, då den af en numera afliden, framstående yrkesinspektör gjorda framställningen om lagstadgadt förbud mot qvinnors användande till dylika arbeten bör komma under öfvervägande, ehvad nu ett eventuelt stadgande härom kan finna sin plats i den ena lagen eller i den andra. Sedan en lag angående minderåriges och qvinnors användande till arbete i industrielt yrke utfärdats den 17 oktober 1900, förefinnes naturligtvis — låt vara, att denna lag ganska obetydligt sysselsätter sig med frågan om qvinnors användande i industrielt yrke — icke längre det skäl, som angifvits i kommerskollegiets här ofvan anförda uttalande, mot att i nämnda författning gifva plats åt ett dylikt stadgande.

Ett intresse, som — med afseende å lagen angående skydd mot yrkesfara, liksom med afseende å andra lagar — bör vara gemensamt för alla, är att se till, *huru gällande lag efterlefves*, och att, derest några svårare missförhållanden visa sig på denna punkt, göra hvad göras kan för deras rättande. Att yrkesinspektionen i åtskilliga fall haft hårda strider att utkämpa mot tredskande yrkesidkare, och att lagens bud, sådana de återfinnas i § 8 och följande paragrafer, i dylika fall visat sig ganska overksamma, derom gifva redogörelserna för denna inspektions verksamhet dess värre vittnesbörd. Också har särskildt en numera afliden

yrkesinspektör upprepade gånger gjort framställningar i syfte att gent emot dylika tredskande yrkesidkare vinna verksammare korrektiv, hänvisande till att under nuvarande förhållanden ej blott ett mycket stort antal menniskor årligen genom olycksfall i det industriella arbetet blifva utsatta för stora lidanden och svåra ekonomiska trångmål, utan äfven mycken arbetskraft och arbetsförmåga eller arbetsskicklighet derigenom förspillas eller tillintetgöras, samt att således såväl humanitära som nationalekonomiska skäl förena sig i att påkalla åtgärder, som äro egnade att väsentligt minska olycksfallens antal.

Det var från dylika synpunkter, som nämnde inspektör, yrkesinspektören i dåvarande norra distriktet, redan i sin berättelse för 1894 gjorde en framställning, hvilken i kommerskollegiets sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser för nämnda år refereras sålunda:

»Sistbemälde yrkesinspektör har vidare uttalat den åsigt, att i de fall, då föreskrifterna i 2 § af lagen angående skydd mot yrkesfara icke af vederbörande yrkesidkare iakttagas, det i 8 § af samma lag anvisade förfarande för att i berörda hänseende vinna rättelse icke vore nog verksamt. Äfven om yrkesidkaren icke hörsammat förnyad anmaning af yrkesinspektören att vidtaga viss anordning i de afseenden, hvarom i lagens 2 § stadgades, medförde anmälan, som af inspektören derefter om förhållandet gjordes hos Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, i allmänhet endast, att yrkesidkaren ålades att inom viss tid hafva utfört anordningen. Först i fall han underläte att ställa sig detta föreläggande till efterrättelse, drabbades yrkesidkaren af ansvar enligt 9 §, hvarjemte den föreskrifna anordningen skulle på hans bekostnad verkställas genom polismyndigheten. Det kunde emellertid äfven inträffa, att yrkesidkaren inom den förelagda tiden i föreskrifvet hänseende vidtagit anordning, men att denna icke vore af beskaffenhet att vid sedermera verkställd inspektion kunna af yrkesinspektören godkännas såsom för ändamålet tillfyllestgörande eller eljest lämplig. Då måste å nyo anmälan i saken göras hos länsstyrelsen för att erhålla ett förnyadt föreläggande för yrkesidkaren. Samma procedur, som i sig sjelf vore förbunden med ganska mycken tidsutdrägt, helst, der yrkesidkaren det äskade, äfven sådan förening eller nämnd, som i 8 § omförmäldes, skulle lemnas tillfälle att hos länsstyrelsen yttra sig i ärendet, kunde sålunda behöfva upprepas flera gånger, innan anordningen i fråga blefve på vederbörligt sätt verkställd. Detta förhållande, att utförandet af en utaf yrkesinspektören på grund af föreskrifter i lagen angående skydd mot yrkesfara anvisad skyddsanordning kunde under lång tid fördröjas, utan att yrkesidkaren derför drabbades af något ansvar, vore af beskaffenhet att menligt in-

verka på yrkesinspektörernas ställning till såväl arbetsgifvare som arbetare samt i allmänhet på inspektörernas verksamhet för öfvervakandet af meranämnda lags efterlefnad. Yrkesinspektören i norra distriktet anser, att en ej oväsentlig rättelse härutinnan skulle kunna vinnas, om 9 § erhölle en förändrad lydelse af ungefärligen följande innehåll: 'Underlåter yrkesidkare, på vederbörande yrkesinspektörs förnyade skriftliga uppmaning, att inom deri bestämd tid vidtaga erforderliga åtgärder för att bringa viss anordning till öfverensstämmelse med hvad derom i § 2 stadgas, eller att ställa sig till efterrättelse sådana föreläggganden eller förbud, hvarom i § 8 sägs, straffas med böter från och med tio till och med femhundra kronor.'»

I liknande syfte uttalar sig yrkesinspektören i vestra distriktet i sin årsberättelse för 1897 på följande sätt beträffande tillämpningen af lagen angående skydd mot yrkesfara:

»Beträffande skyldigheten att redogöra för gjorda iakttagelser rörande tillämpningen af lag angående skydd mot yrkesfara vågar jag härmed endast göra en antydan om ett förhållande, som måhända framdeles vid tillfälle torde böra närmare pröfvas.

Om nemligen yrkesinspektör och arbetsgifvare icke kunna enas i fråga om föreslagen skyddsåtgärds behöflighet, afgöres nu (der det gäller ett arbetsställe i stad) en sådan fråga i första instansen på följande sätt.

Yrkesinspektören gör anmälan hos Konungens befallningshafvande, som genom vederbörande magistratsmyndighet infordrar arbetsgifvarens förklaring. Sedan arbetsgifvaren genom magistraten afgifvit sådan förklaring, infordrar Konungens befallningshafvande yrkesinspektörens påminnelser deröfver. Och sedan yrkesinspektörens påminnelser inkommit, fattar Konungens befallningshafvande beslut i ärendet, hvilket beslut delgifves arbetsgifvaren genom magistraten och derefter yrkesinspektören.

Om deremot i lagen yrkesinspektörernas meddelande kunde tillerkännas sådan betydelse, att de borde inom viss tid hos Konungens befallningshafvande öfverklagas för att kunna ändras, torde det måhända blifva mindre besvär att få sådana frågor afgjorda, både för myndigheterna och för arbetsgifvaren. Ty om arbetsgifvaren direkt hos Konungens befallningshafvande öfverklagade yrkesinspektörens meddelande, kunde Konungens befallningshafvande, efter att hafva infordrat yrkesinspektörens förklaring, direkt fatta beslut i ärendet.»

Båda de nu anförda framställningarna åsyfta att, när det gäller vigtiga skyddsanordningars vidtagande, förebygga ett på vissa håll med stor förkärlek tillämpadt förhalningssystem, till förderf för arbetarne och i

många fall äfven till stort men för yrkesidkarne sjelfva. Utan att närmare ingå på spörsmålet, huruvida just dessa föreslagna medel eller andra kunna vara de lämpligaste att här vid lag råda bot, vill jag här framhålla nödvändigheten att göra frågan om lagens efterlefnad till föremål för allvarlig pröfning. De nakna siffrorna — såsom då t. ex. en yrkesinspektör omtalar, att af 138 förut inspekterade arbetsställen, som han under året besökt, han endast funnit 10, der förut gifna meddelanden blifvit så efterkomna, att inga vidare erinringar varit behöfliga — tala ett tydligt språk. I ännu starkare belysning träder behofvet af lagstadganden, hvarigenom tredskande arbetsgifvare verkligen blifva åtkomliga, när man tar i betraktande några af de förfärliga konkreta fallen, för hvilka redogörelse lemnas i yrkesinspektörernas berättelser. Här må endast anföras ett par fall, men redan de torde vara tillräckligt belysande.

Yrkesinspektören i södra distriktet meddelar i sin berättelse för år 1898:

»Under år 1896 inspekterades en sockerfabrik i Malmöhus län, hvarvid den till fabriksbolaget aflemnade promemorian upptog erinran om 13 olika skyddsanordningar, som jag ansåg böra derstädes anbringas. En af dessa anordningar skulle bestå deruti, att svänghjulen till de i fabriken befintliga ångpumparne inhägnades med skyddsräcken. Sedan anmälan från denna fabrik under året inkommit derom, att en arbetare fallit ned uti ett dylikt svänghjul och dervid krossats, med påföljd, att han genast aflidit, fann jag, vid derefter i fabriken företaget besök, ej blott att man der underlåtit att uppsätta omnämnda räcken omkring svänghjulen, utan äfven att man icke vidtagit *någon* af de öfriga skyddsanordningar, som i min promemoria upptogos. Detta förhållande anmäldes för Kongl. Maj:ts befallningshafvande, och enär arbetaren otvifvelaktigt skulle hafva undgått olyckan, om ifrågavarande skyddsräcken funnits anbragta, framstälde jag tillika, huruvida Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåge skäligt förordna om åtal mot fabriksbolaget såsom varande genom försummelse vållande till den omkomne arbetarens död.

Kongl. Maj:ts befallningshsfvande uppdrog åt allmänna åklagaren att utföra sådant åtal mot fabriksbolaget, men har detta mål ännu ej blifvit afdömdt.» (I de följande årsberättelserna upplyses, att disponenten blef frikänd i häradsrätten, men att deremot hofrätten öfver Skåne och Blekinge dömde honom att böta 500 kronor samt att högsta domstolen, der disponenten anförde besvär, fastställde hofrättens dom.)

Och i sin berättelse för år 1900 förmäler yrkesinspektören i vestra distriktet:

»Efter att i denna berättelse förut omnämnda olycksfall med död-

lig utgång (en 16-årig arbetare hade den 28 september ljutit döden genom en icke kringgärdad rem i fabriken) inträffat i Vargöns pappersfabrik invid Venersborg, inspekterades fabriken för 5:te gången, hvarvid följande anmärkningar fortfarande voro att göra.

Transmissionerna borde kringgärdas, så att smörjaren vid sitt arbete ej var nödsakad att krypa under eller klifva öfver transmissionerna eller att gå emellan transmissionerna och kringgärdningen.

Alla ställningsskrufvar och krysskilshufvuden borde skäras af invid ringar och naf, och ordentlig belysning borde anordnas i de mörka gångar, hvarigenom en del farliga transmissioner voro dragna. Kalandrarne borde förses med skyddsstänger samt hissarne med erforderliga hägnader och anslag m. m. En del gångar mellan arbetsmaskinerna borde hållas fria från upplag och affall. Taket i fabriken borde repareras. För hufvudtransmissionernas afstannande borde finnas afkopplingsinrättningar eller signalanordningar.

Cirkelsågarne borde förses med erforderliga skyddsanordningar, och varningsregler för arbetarne borde uppsättas i fabriken.

I skrifvelse till fabrikens styrelse gjordes derför en framställning att inom 2:ne veckor få styrelsens försäkran, att de uppräknade anordningarna skulle vara vidtagna inom ett halft år. Då emellertid styrelsen ej ville afgifva en sådan försäkran, och då den dessutom, trots en påminnelse, ej ens anmälde det inträffade olycksfallet inom föreskrifven tid, anmäldes förhållandena för Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Elfborgs län. Efter det styrelsen varit i tillfälle att yttra sig öfver yrkesinspektörens anmälan, blef den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande förelagd att, derest den ville fortsätta arbetet vid bolagets pappersfabrik, hafva före den 1 maj 1901 vidtagit de af yrkesinspektören föreskrifna anordningarna för undvikande af yrkesfara, vid äfventyr, förutom straffpåföljd, att de föreskrifna anordningarna på bolagets bekostnad komme att verkställas genom kronofogdens i orten försorg.»

Man kan icke annat än finna besynnerligt, att dylika stora och ansedda verk och inrättningar visa sådan ovillighet att ställa sig bestämmelserna i lagen angående skydd mot yrkesfara till efterrättelse, och att de icke ens, sedan svåra olycksfall med dödlig utgång inträffat, finna tiden inne att rätta hvad som felar och upphöra med sitt tredskande. Gent emot yrkesidkare af dylikt slag måste strängare lagbestämmelser tillgripas, när det gäller menniskors lif och välfärd och fara verkligen ligger i dröjsmål. »Våra känslor uppröras» — yttrar en yrkesinspektör i en bilaga till en af sina årsberättelser — »när vi af tidningarna erfara, att en dödsdom blifvit afkunnad, och vi räkna kanske

efter, huru många år som gått sedan den senaste afrättningen. Den dödsdömde får dock på det smärtfriaste sätt mista lifvet för att försona sitt brott. Huru mycket mera borde vi ej uppröras vid den tanken, att vår blomstrande industri kräfver, förutom de många sårade, ett offer hvar tredje dag af oskyldiga medmenniskor, hvilka, krossade och sönderslitna, ofta dö under de svåraste plågor.»

Vid sidan af de humanitära synpunkterna borde ju dessutom äfven de ekonomiska kunna göra sig gällande, då — såsom en annan yrkesinspektör framhåller — »den utbildade och öfvade arbetskraft, som genom de många olycksfallen nu förspilles, är ock en förlust af ganska stor ekonomisk betydelse för industrien och dess utöfvare, hvilken förlust blir besparad i den mån olycksfallens antal kan nedbringas». Det är, fortsätter han, dess värre ofta de i arbetet mest ifriga och dugliga, som falla offer för olycksfall, emedan desse mindre tänka på sin egen säkerhet än på sitt arbete.

Redan med hvad nu blifvit anfördt, men till hvilket ganska mycket skulle kunna läggas, torde vara tillräckligt visadt, att en revision af lagen angående skydd mot yrkesfara, jemte dermed sammanhängande stadganden i andra författningar, är af nöden. Särskildt torde kungörelsen af den 24 januari 1896 om hvad till beredande af kännedom om olycksfall i arbete iakttagas bör — hvilken författning emot all rimlig förväntan blifvit, utan någon som helst hänvändelse till Riksdagen, af Kongl. Maj:t utfärdad — äfven efter de förbättringar, som genom en ny kongl. kungörelse af den 11 oktober 1901 deri vidtagits, befinnas i behof af ytterligare omarbetning.

På grund af hvad jag nu anfört, tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t måtte låta företaga en revision af lagen angående skydd mot yrkesfara, jemte dermed sammanhängande författningar och bestämmelser, samt derefter för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill revisionen gifver anledning.»

Vid bedömande af föreliggande motion har lagutskottet visserligen icke varit främmande för den uppfattning, att sådana lagar som lagen angående skydd mot yrkesfara till sin natur äro mer än andra lagbestämmelser underkastade behofvet af förändring. Den snabba utveckling och hastiga vexling, som särskildt i våra dagar göra sig gällande på näringslifvets område, medföra nemligen, att jemväl de

lagstadganden, som afse att reglera ekonomiska företeelser, i allmänhet torde, för att vara väl lämpade efter förhållandena, jemförelsevis ofta behöfva undergå en mer eller mindre väsentlig omarbetning. Men utskottet håller å andra sidan före, att allenast den omständigheten, att en näringslifvet berörande lag under en följd af år varit i hufvudsakligen oförändradt skick tillämpad, icke i och för sig utgör någon tillfyllestgörande bevisning om att revision af lagen bör ega rum, utan att för påkallande af sådan genomgripande åtgärd torde böra i lagen påvisas brister af den beskaffenhet, att de icke gerna låta sig afhjelpa utan en allmän revision. I hvad mån sådana bristfälligheter i förevarande lag enligt lagutskottets mening blifvit genom motionärens framställning ådagalagda, lärer framgå af den redogörelse, utskottet här nedan skall lemna för sin uppfattning rörande hvarje särskildt bland de i motionen framlagda förslag till ändringar i lagen.

Hvad då först angår de hufvudsakligen i 1 § meddelade bestämmelserna angående omfånget för lagens tillämpning, torde det allmänt och icke utan fog anses, att desamma i vissa hänseenden äro ganska sväfvande, och derest utsigt förefunnes att genom en annan affattning komma nära det önskemålet, att lagens tillämplighetsområde för hvarje särskildt fall blefve fullt otvifvelaktigt, skulle lagutskottet anse goda skäl föreligga att taga en omredigering under öfvervägande. Det vill emellertid synas utskottet, som om det måste möta nästan oöfverstigliga svårigheter att för bestämmelser, hvilka afse att från hvarandra särskilja de skiftande industriella verksamhetsgrenarna, finna uttryck, hvilka icke gåfve anledning till tvekan. Erfarenheterna från dylikt lagstiftningsarbete lära ock gifva vid handen, att så är förhållandet. En omredigering, genom hvilken de nuvarande stadgandena i ämnet skulle ersättas med andra, säkerligen äfven mer eller mindre dunkla, skulle dessutom medföra den mycket afsevärda olägenheten, att den praxis, som hittills under lagens tillämpning utbildat sig och af hvilken god hjelp mången gång torde vara att hemta vid bedömande af tvifvelaktiga fall, då icke längre skulle kunna lända till någon ledning. Det är långt ifrån osannolikt, att de nya bestämmelserna, äfven om de från vissa synpunkter komme att erbjuda fördelar, skulle, intill dess äfven de blifvit under en längre tid pröfvade, gifva än mer anledning till tvekan än de nu gällande med deras genom ett flertal rättsfall fastslagna tolkning.

Motionären har emot de befintliga stadgandena i ämnet särskildt anmärkt, att de icke stå i öfverensstämmelse med dem, genom hvilka i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 gränserna för denna senare lags giltighet blifvit upp-

dragna. Fullständig öfverensstämmelse härutinnan mellan dessa lagar torde emellertid icke med fog kunna påyrkas, då på grund af desammas skiljaktiga syften de synpunkter, som för ett näringsyrkes inordnande under den ena eller andra lagen tillerkänts afgörande betydelse, varit och bort vara helt olika. I den mån bestämmelserna i lagen om skydd mot yrkesfara lämpligen kunnat läggas till grund för motsvarande stadganden i nyssnämnda nya lag, torde för öfrigt hänsyn härtill hafva tagits vid denna lags utarbetande, och motionären har icke påvisat något fall, då nu förevarande lag borde göras tillämplig å någon i densamma utesluten, men i den nya lagen upptagen näringsgren.

Såsom kommerskollegium i af motionären åberopadt yttrande framhållit, lärer det vidare oförnekligen böra anses önskvärdt, att vid fabrikers anläggning samarbetet mellan yrkesinspektionen och fabriksegarne tager sin början så tidigt som möjligt. Någon lagbestämmelse härom torde dock icke vara behöflig eller lämplig. Redan nu står det yrkesidkarne fritt att på förhand hänvända sig till vederbörande yrkesinspektör, och särskildt de många i 2 mom. af 2 § i förevarande lag förekommande detaljföreskrifter, som skola vid arbetslokalers, maskiners och redskaps anordnande iakttagas och hvilkas efterlefnad yrkesinspektören har att tillse, synas böra föranleda dertill, att yrkesidkarne skola finna det för sig fördelaktigt att i svårare fall inhemta inspektörens åsigt. Att göra ett sådant hänvändande till en lagstadgad skyldighet skulle väl knappast kunna ifrågasättas, utan att yrkesidkarne samtidigt förpligtades att ställa sig inspektörernes råd och anvisningar till efterrättelse; och det inflytande på tillkomsten af nya industriella anläggningar i vårt land, som sålunda komme att tillförsäkras yrkesinspektörerne, skulle måhända innebära en väl långt drifven utsträckning af yrkesinspektionens uppgift.

Mot motionärens uttalande derom, att maskiner böra redan vid tillverkningen förses med vederbörliga skyddsanordningar, torde kunna erinras, att det bör vara fabriksegaren obetaget att, derest han så hellre vill, sjelf ombesörja anbringandet af dylika anordningar. Mången gång torde detta kunna lämpligare och för mindre kostnad verkställas å den plats, der maskinen skall användas och de lokala förhållanden, under hvilka användandet skall ske, alltså äro kända, än å tillverkningsorten. Att stadga förbud mot försäljning inom landet af maskiner utan erforderliga skyddsanordningar lärer i allt fall icke kunna förordas.

Lika litet kan lagutskottet finna lämpligt att, åtminstone för det närvarande, förbjuda hållande till salu af utdömda ångpannor. Att en

ångpanna blifvit utdömd, torde nemligen, så sväfvande som detta begrepp nu är, icke behöfva innebära annat, än att den ansetts olämplig för det ändamål eller den plats, der densamma förut varit under användning, men deremot ligger i samma begrepp intet, som hindrar, att ångpannan utan fara kan åter komma till begagnande under andra förhållanden. Först i samband med den väntade författningen om besigtning å ångpannor lärer bot kunna rådas för det mycket beklagliga missförhållande, att underhaltiga sådana stundom äro i bruk.

Att fabriksegare vid öfverlåtelse af industriel anläggning jemväl bör till nye egaren öfverlemna de handlingar, härledande sig från yrkesinspektör eller annan, hvilka lemna upplysning rörande de särskilda förhållanden, som vid anläggningens drift kunna vara att iakttaga, synes ligga i sakens natur och lärer väl äfven i allmänhet tillämpas. Meddelande af föreskrift i ämnet torde möta hinder redan i svårigheten att afgöra, hvilka handlingar densamma skulle afse, då fabriksegaren knappast kan beröfvas rätten att sjelf bedöma, huruvida en handling är förtjent att bevaras för en längre tid eller icke. Till och med om, hvilket synes föga antagligt, någon straffpåföljd för öfverträdande af en sådan bestämmelse skulle kunna stadgas, komme dessutom samma bestämmelse i allt fall säkerligen att blifva af ringa eller ingen verkan, då efterlefnaden deraf svårligen skulle kunna öfvervakas.

Motionärens framställning, i hvad densamma går ut på förebyggande af de olycksfall, som förorsakas genom transmissioner och maskiner, hvilka medföra fara för arbetarne, synes hufvudsakligen åsyfta, att för de arbetare, som med dylika inrättningar närmast hafva befattning, borde föreskrifvas en normaldrägt. Ett sådant lagstadgande skulle i utskottets tanke innebära ett alltför långt drifvet statsförmynderskap. Genom råd och upplysningar i förening med tillhandahållande af lämpliga modeller böra deremot yrkesinspektörerna kunna på frivillighetens väg uträtta mycket för att få arbetarnes klädedrägt bättre afpassad efter yrkets faror.

Hvad motionären anfört angående förbud mot användande af qvinnor till skötsel af ångpannor och smörjning eller rengöring af i gång varande maskiner eller transmissioner torde få antagas jemväl hafva sin grund deri, att qvinnornas drägt skulle göra dem särskildt utsatta för att vid dylik sysselsättning träffas af olycksfall. Då emellertid något hinder icke lärer möta att anordna äfven den qvinliga drägten med skälig hänsyn till ett yrkes farlighet, synes ett förbud för qvinnor att vinna anställning vid sådant arbete icke vara behöfligt eller lämpligt.

Motionären har vidare framhållit, att bestämmelserna angående de

åtgärder, som kunna vidtagas för att framtvinga efterlefnad af lagen, tarfva förändring i syfte, att lagens tillämpning må blifva kraftigare och snabbare. De i motionen meddelade utdragen af yrkesinspektörernes berättelser gifva ock vid handen, att tillämpningen af lagen ofta försvåras och fördröjes genom yrkesidkarnes tredska. Att söka råda bot härför genom att gifva yrkesinspektörerne befogenhet att meddela föreläggande vid äfventyr af straffpåföljd skulle emellertid i utskottets tanke vara att tillägga dem en alltför stor och med deras ställning icke förenlig myndighet, och så länge någon annan utväg till afhjelpande af det öfverklagade missförhållandet icke blifvit påvisad, torde det i rättssäkerhetens intresse vara nödvändigt att bibehålla det nuvarande förfarandet, enligt hvilket yrkesinspektör först genom hänvändande till Konungens befallningshafvande kan få åtgärder vidtagna mot en försumlig eller ovillig yrkesidkare. Motionären har dessutom icke omförmält något fall, då detta förfarande icke ledt till vederbörlig påföljd, och någon synnerlig tidsutdrägt torde detsamma i allmänhet icke behöfva medföra.

Då utskottet alltså icke kunnat finna någon bland de särskilda anmärkningar mot ifrågavarande lag, hvilka i motionen innehållas, böra föranleda till nya eller ändrade lagbestämmelser, följer häraf helt naturligt, att utskottet icke kan finna behöfligheten af att lagen underkastas revision vara genom motionärens framställning ådagalagd. Ej heller har den kännedom om förhållandena, som i öfrigt stått utskottet till buds, gifvit utskottet anledning antaga, att en sådan åtgärd skulle vara erforderlig. Det vill tvärtom synas utskottet, som om goda grunder funnes till den förhoppning, att utan omarbetning af lagen syftemålet med densamma skall kunna framdeles bättre än hittills ernås. Den under senare tider företagna ökningen af yrkesinspektörernas antal bör sålunda komma att väsentligt bidraga till förhöjande af lagens effektivitet, och jemväl den af motionären åberopade lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete är så till vida af stort intresse i afseende å lagen om skydd mot yrkesfara, som de förpligtelser, hvilka genom den förra lagen pålagts arbetsgifvare i förhållande till arbetare, hvilken skadats till följd af olycksfall i arbetet, kunna antagas utgöra en kraftig maning för arbetsgifvarne att genom skyddsåtgärder, så långt sig göra låter, förebygga möjligheten af olycksfalls inträffande.

Motionärens yrkande om revision af de författningar och bestämmelser, som stå i samband med lagen angående skydd mot yrkesfara, torde vara framställdt endast under förutsättning, att revision af nämnda

lag komme till stånd, och alltså icke böra föranleda till något särskildt yttrande.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 februari 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

af herr *Zetterstrand,* som ansett en del af de utaf motionären påpekade förhållanden vara af beskaffenhet att påkalla ändring i lagen angående skydd mot yrkesfara samt för den skull hemstält om aflåtande af skrifvelse i motionens syfte; samt

af herr *Wiklund*, hvilken ansett, att utskottet i anledning af motionen bort tillstyrka skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till ändring af förevarande lag i syfte, dels att bestämmelserna angående omfånget för lagens tillämpning måtte närmare preciseras, och dels att skärpta föreskrifter måtte meddelas, ledande dertill, att lagen kunde kraftigare och utan onödig tidsutdrägt tillämpas.

Herr *Lindhagen* har begärt få antecknadt, att han på grund af åtnjuten ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i frågans behandling inom utskottet.

STOCKHOLM, ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1902.